

Jonas Ideström & Tone Stangeland Kaufman (red.). *What Really Matters: Scandinavian Perspectives on Ecclesiology and Ethnography*. Eugene, OR: Pickwick Publications. 2018. 293 s.

I och med ett stadigt ökande intresse för etnografiska metoder inom teologin har också behovet av metodologisk reflektion ökat. *What Really Matters* är ett bidrag till den diskussionen, med fokus på den kyrkliga miljön i Skandinavien. Undertiteln ger en snäv beskrivning av bokens innehåll. Både ekklesiologi och etnografi ska här tolkas i bredast möjliga bemärkelse. Det här är en bok om teologi på fältet, om hur teologisk forskning kan bedrivas med hjälp av kvalitativa metoder och om vad som händer när den teologiska forskningen använder levande människor i kyrkliga gemenskaper som källmaterial. En grundtanke hos flera av författarna är att just mötet mellan teologisk forskning och etnografi bidrar till att skapa något nytt.

Efter de introducerande kapitlen, som bland annat innehåller en tydlig och informativ forskningsöversikt av den kvalitativa forskningen inom praktisk teologi och kyrkovetenskap i Skandinavien, är boken indelad i tre delar som i tur och ordning behandlar frågor om reflexivitet, normativitet och representation. Dessa begrepp är inte specifika för teologisk forskning, men som forskare i teologi måste vi i många fall sätta oss in i vad de innebär för oss. Kapitlen i respektive del utgör en blandning av rena metoddiskussioner och exempel från aktuell forskning. Varje del avslutas med en sammanfattande reflektion, som också bidrar till att göra boken till något mer än en antologi med bidrag från olika författare. Dessa tre kapitlen, som svarar på tidigare texter, bidrar också till metareflectionen över författarnas konkreta exempel.

Flera av bokens författare, inklusive de båda redaktörerna, tar tydligt ställning för värdet av normativ (kristen) teologisk forskning. I ett sammanhang där icke-konfessionell forskning om religion är den självklara

utgångspunkten är det inte okontroversiellt att förutsätta att den teologiska forskaren också själv är praktiserande kristen och åtminstone i flera fall också tillhör den kyrka som hen forskar på. För att den praktisk-teologiska forskningens framtid är det dock nödvändigt att diskussionen om exempelvis forskarens egen roll och relation till det studerade fältet förs på ett sätt som tar både den enskilda forskaren och forskningsfältet på allvar. I *What Really Matters* lyfts frågan om inifrån- och utifrånperspektiv på flera sätt och även om utgångspunkten är att inifrånperspektivet kan tillföra mycket reflekterar kapitelförfattarna också ärligt och självutlämnande över när svårigheter kan uppstå. Genom att skandinaviska forskare här vågar skriva från det inomkyrkliga perspektiv som de ändå inte kan fly ifrån, kan de vända sin subjektivitet till något positivt och därmed utveckla forskningen. Dessutom bidrar de till en ny typ av forskning på den speciella situation som de nordiska folkkyrkorna utgör.

Bokens författare kommer inte bara från de skandinaviska länderna, även om det perspektivet tillåts dominera. I stället har redaktörerna valt att också ta in bidrag från forskare från den anglosaxiska världen. Dessa bidrag är värdefulla för att ge ett större perspektiv och visa på metodologiska grepp som ännu känns ovana här.

Det framgår tydligt, inte minst genom de avslutande reflektionerna i varje del av boken, att redaktörerna har velat göra *What Really Matters* till en helhet. Med det i åtanke är det märkligt att boken saknar ett avslutande kapitel som knyter ihop de olika delarna. Reflexivitet, normativitet och representation är inte begrepp frikopplade från varandra, utan tvärtom beroende av varandra. Hur denna ömsesidiga påverkan ser ut hade kunnat tydliggöras i ett sammanfattande och framåtblickande slutkapitel.

Ideström och Kaufman skriver i kapitel 13 om forskaren som "spelledare". Detta är en bild som Kaufman använt tidigare, med inspiration från Suzanne Collins trilogi om Hungerspelen. I Collins böcker tävlar en

grupp ungdomar instängda på en enorm arena, eller spelplan. Arenan skapas och nyskapas av en allsmäktig spelledare, som därmed när som helst kan förändra förutsättningarna för spelet. Med hjälp av bilden av forskaren som spelledare vill Idestrom och Kaufman tydliggöra forskarens makt över vilka röster som hörs och hur forskningsfältet ser ut och kan förändras. I *What Really Matters* framkommer dock att forskaren inte bara, som i början av Hungerspelens-serien, sitter i säkerhet utanför spelplanen och styr villkoren för människorna som deltar i tävlingen. Den forskare som direkt och indirekt lyfts fram i de olika artiklarna måste också ha beredskap för att forskningspersonerna själva, likt Hungerspelens Katniss, en dag kommer att krossa hinnan som skiljer forskaren från forskningen och spelledaren från de tävlande.

What Really Matters är ett viktigt bidrag till den metodologiska diskussionen i praktisk teologi och kyrkovetenskap. Genom att använda delvis beteendevetenskapliga metoder kan dessa ämnen tillföra något unikt med hjälp av en självreflekterande teologisk analys som inte skäms för sitt inifrånperspektiv, utan vänder det till en styrka. Författarna banar väg för ett nyskapande sätt att beskriva teologisk forskning och metodologiskt försvara en medveten subjektivitet i relation till kyrkan som forskningsobjekt. Den visar på forskning som går över gränser och som drar in forskningspersoner och läsare i en meningsskapande process.

Karin Rubenson
Doktorand, Uppsala

Dominic Legge. *The Trinitarian Christology of St Thomas Aquinas*. Oxford: Oxford University Press. 2018. 288 s.

Dominic Legges bok om Thomas av Aquino (1225–1274) är uppbyggd som en dogmatik, hans föresats är att ge läsaren en särskild ingång till kristen tro genom att systematiskt ordna trossatser i relation till varandra. Precis

som all dogmatik måste naturligtvis ett fokus formuleras, tillsammans med en metod. Legges fokus är kristologin och hans metod är till synes konventionell: han formulerar kristologin i relation till trosbekännelsernas uppdelningar mellan Fader, Son och Ande. Bokens uppgift är också att beskriva kristologin som en *trinitarisk* kristologi. Legge bygger upp sitt arbete genom att dels betona de utgående handlingarna, alltså personernas ”missionsområden”, dels genom att framhäva personernas funktion inom treenigheten och den hypostatiska föreningen. Uppbyggnaden handlar grovt betraktat om skapelsen, relationen mellan de tre personerna och inkarnationen. Tyngdpunkten ligger på de två senare, även om områdena av naturliga skäl, som vi kommer att se, går in i varandra.

Om vi vill finna den kanske viktigaste poängen som Legge gör i sin läsning av Thomas, så berör detta de tre personernas aktiva närvaro i inkarnationen. Vanligtvis förstår vi den hypostatiska föreningen (föreningen mellan mänskligt och gudomligt i Kristus) som en angelägenhet främst för den andra personen inom treenigheten. Här är alla med någorlunda kunskaper i kristen dogmatik troligen vana vid att föreställa sig den hypostatiska föreningen som ett resultat av Sonens utgående, möjligtvis efter Faderns vilja och Andens medverkan. Detta är också en korrekt beskrivning. Men knuten som Legge menar att Thomas löser upp, är den ständigt närvarande monofysitiska faran som ackompanjerat västerländsk teologi: Vem är *egentligen* ansvarig för Kristi mänskliga natur? Om Sonen själv efter inkarnationen är ansvarig för sin mänskliga natur och själv upprätthåller den borde detta innebära att också den mänskliga naturen i Kristus i någon mening blir gudomlig. Därmed försvåras enligt Legge en ortodox läsning av avsluten från konciliet i Kalcedon år 451. Om Sonen själv upprätthåller sin mänskliga natur som är ”utan synd” blir felslutet alltså ett slags monofysitism, och inte dyofysitism, att Kristus har två naturer som ”är oskiljaktigt